

БЕЛАРУСКАЯ МОЛАДЬ

Выдаюць: Згуртаванье Беларускае Моладзі ў Амэрыцы
Саюз Беларуска - Амэрыканскае Моладзі

19

BYELORUSSIAN YOUTH

Published by: Byelorussian Youth Association of America
Byelorussian - American Youth Association

1 9 6 3

З Ъ М Е С Т

	бал.		бал.
Адзінаццаты Зъезд ЗБМА	1	Арышты й расстрэлы — хрушчоў- ская эра ў Беларусі	11
Soviet Byelorussia and the US-USSR cultural exchange	3	Францышак Скарына (выстаўка ў Нью-Ёрку)	13
Масей Сяднёў: Юбілейныя сустрэчы	4	Лягер у „Менску”	14
Дамаганыі свабодных выбараў у павяленах нацыях	7	Сьв. Пам. Віктар Чабатарэвіч	15
Валейбольная каманда „Нёман”	8	Сьв. Пам. Аўген Кавалеўскі	16
Малады Беларус у Уэст Пойнт	9	Беларусь у іншамоўным друку	16
Дасягненыі Беларусаў у сьвеце	10	Новыя выданні	17
Хроніка	10		

**Рэдакцыйная калегія
й адміністрацыя:**

М. Вахар

Я. Запруднік

В. Кіпель

В. Мельянович

М. Палюхович

М. Сенька

М. Казльякоўскі

Ю. Станкевіч

В. Цярпіцкі

Л. Шурак

НАШЫЯ ПРАДСТАУНІЦТВЫ**ЗША**

Miss Helen Lukjanezuk, 2560 W. 10th St., Cleveland 13, Ohio
Mr. M. Kuczura, 1217 N. Wolcott Ave., Chicago 22, Ill.
Miss S. Pleskacz, 17574 Brush Ave., Detroit 3, Mich.
Mr. M. Sienna, 24 Herman St., South River, N. J.

Канада

Mr. U. Baranovich, 111 Lindsey Ave., Toronto, Ont.
Mr. J. Babrouski, 1008 Dovercourt Rd, Toronto, Ont.
Miss M. Ignatau, 7808 Birman St., Montreal, Que.

Ангельшчына

Mr. A. Laszuk, 97 Moore Park Road, London S. W. 6

Бэлгія

Mr. M. Streczyn, Place Hoover 19, Louvain

Аўстралія

Mr. W. Akavity, 80 Tapleys Hill Rd., Royal Park, S. A.
Mr. M. Nikau, 14 Steel St., Spotswood, Victoria
Mr. A. Vasilenia, 39 Edwin St., Croydon, N. S. W.

**Гадавая падпіска у ЗША й Канадзе — \$2. Гравовыя пераказы выстаўляць на:
“BYELORUSSIAN YOUTH”**

Text in English and Byelorussian. Four times a year. Supplements issued irregularly.

У вага!

У вага!

Усю карэспандэнцыю, звязаную з часапісам, просім слаць на:

*Byelorussian Youth
P. O. Box 4357
Grand Central Station
New York 17, N. Y.*

БЕЛАРУСКАЯ МОЛАДЗЬ

Квартальны часапіс беларускага маладога пакаленія ў Амэрыцы

Выдаюць: Згуртаваныне Беларуское Моладзі ў Амэрыцы

Саюз Беларуска - Амэрыканскага Моладзі

Рэдагуе: Калегія

Год. выд. V.

ЖНІВЕНЬ - КАСТРЫЧНІК 1963 г.

№ 19

Адзінаццаты Зъезд ЗБМА

11-ты зъезд Згуртаваныя Беларуское Моладзі ў Амэрыцы адбыўся 31-га жніўня — 2-га верасня ў Беларускім Цэнтры Адпачынку „Бэлпер-Менск”. На зъезд прыбыло 54 дэлегаты і 12 гасцей.

Зъезд пачаўся а 2-ой гадзіне пападні. Памаліўшыся за плённую працу зъезду, прысутныя выслушалі вусныя прывітаныні ад: ганаровага сябры ЗБМА — сп. К. Кіслага, прадстаўніка Рады Дырэктароў карпарацыі „Бэлпер-Менск” — Др. Вітаута Кіпеля, старшыні Галоўнае Управы БАЗА, Др. Стасія Станкевіча, старшыні аддзелу БАЗА ў Нью Джэрзы — сп. С. Гутырчыка, а. А. Крыта — ад парапії БАПЦ у Кліўлендзе, старшыні Беларуска-Амэрыканскай Дапамогі — сп. А. Шукелайца, прадстаўніка БАЗА ў Нью Ёрку — сп. А. Несцяровіча й старшыні Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва — Др. В. Тумаша. Былі таксама прачытаныя пісьмовыя прывітаныні ад Архіяпіскапа БАПЦарквы і ад іншых установаў.

Пасыяя прывітанняў быў выбраны прэзыдым зъезду ў складзе: сп. У. Дунец — кіраўнік, сп. сп. К. Калоша й В. Мельянович — сакратары.

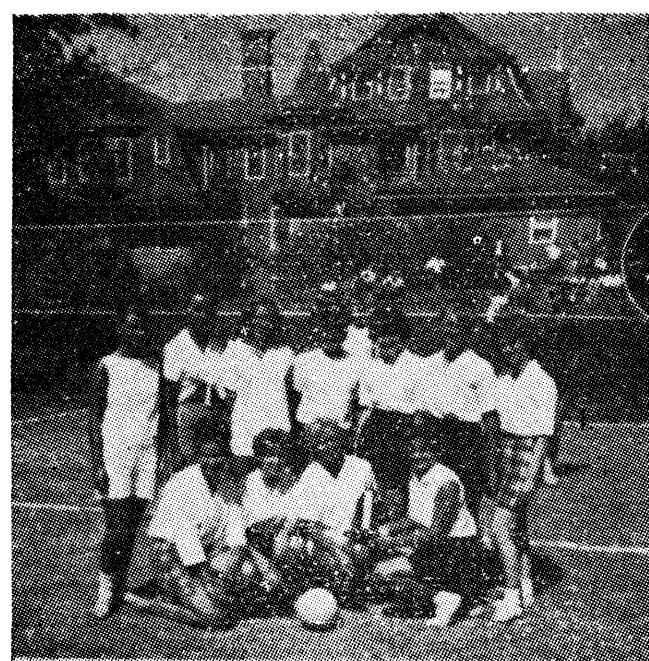
Парадак дня быў прыняты без паварак. Сябра Міхась Каравеўскі прачытаў справаздачу аддзелу Нью Джэрзы, у якой ён адцеміў, што аддзел працаваў бальшынёю ў сваім асяроддзі і часамі таксама вонкіх Нью Джэрзы. Кіраўнік аддзелу Нью Ёрк, сябра А. Несцяровіч у сваёй

справаздачы паведаміў, што аддзел старавацца як мага весьці рэпрэзэнтатыўную працу навонкі, як асабіста, так пры помочы танцавальнага гуртка пад кіраўніцтвам Алы Орса. Што да кліўлендзкага аддзелу, дык трэба прызнаць, што аддзел заслужыў сабе падзяку ад усяго ЗБМА. У Кліўлендзе моладзь не абмяжоўвае сваю дзейнасць да ладжання вечарынаў; у іх працуе шмат гурткоў: танцавальны, драматычны, харавы, валібольны, шахматны й пінгпонгавы. Аддзел таксама мае сваю друкарню, бібліятэку й кіёск.

Справаздачу ад Галоўнага Кіраўніцтва (прыгатаваную Гал. Кіраўніком, сябрам В. Станкевічам) прачытаў Васіль Мельянович. Із справаздачы вынікае, што Галоўнае Кіраўніцтва шмат памагала ў выдаванні часапісу „Беларуская Моладзь” і выдала друкам статут ЗБМА.

Др. В. Кіпель у вуснай справаздачы рэдкалегіі часапісу „БМ” зазначыў, што выдаецца 750 экзэмпляраў часапісу і што большая дапамога ад ЗБМА і СБАМ дасыць магчымасць пабольшыць зьмест часапісу. Др. Кіпель дадаў, што рэдкалегія вельмі здаволеная супрацоўніцтвам із СБАМ.

У новае кіраўніцтва ЗБМА, выбранае на 2 гады, уваішлі: Міхась Казльякоўскі — кіраўнік, Аўген Лысюк — заступнік, сп.чна Ала Орса — сакратар, і Васіль Мельянович — культурны рэфэрэнт. У Рэвізійную Камісію выбраныя: А. Несцяровіч — старшы-

**Валейбалісты ЗБМА.
Зборная фатаграфія.**

ня, сп-чна Ніна Каваль і Расьціслаў Гарошка — сябры. У Сяброўскі Суд выбраныя: Кастусь Калоша — старшыня, Міхась Каравеўскі і Сяргей Карніловіч — сябры.

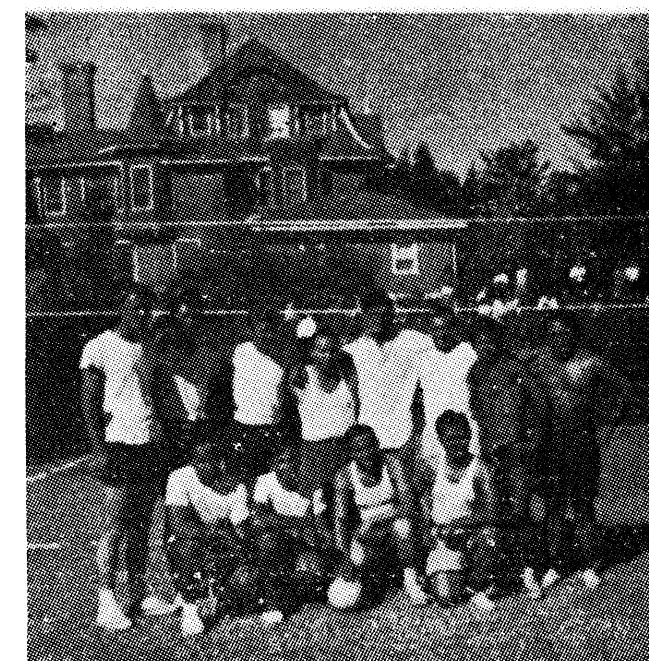
На другі дзень, пасьля праваслаўнае ѹ католіцкае службы Божае, моладзь прыступіла да спартовых спаборніцтваў. Удзел бралі спартовыя групы зь Нью Ёрку, Дэтройту, Нью Брансўіку і Кліўленду. У валейбольных змаганьнях першае месца занялі кліўлендцы, як у мужчынскай, так і ѹ жаноцкай частцы. Спаборніцтва ѹ плаваньні адбылося таго-ж дня ѹ прыгожым і раскошным басейне рэсорту. Сяброўка Ала Орса заняла першае месца сярод дзяўчат, а малады сябры Віктар Лосік здабыў першае месца сярод хлапцоў.

Увечары наймалодшая моладзь з Кліўленду пад кіраўніцтвам сп. К. Кілага выканала колькі народных мэлёдыяў і песняў на струнных інструментах. Пасьля пад акампаніементом маладых музыкаў, сябра М. Стрэчынъ пралаяў песні „Мілай, родная старонка — маці” і „Зорка — Вэнэра”. Сяброўка Іра Каляда выканала „Песьню Аксаны” з опэры М. Куліковіча, пад музыку акардыяністага У. Літ-

вінкі. Пазыней Ірка Каляда ѹ Міхась Стрэчынъ дуэтам прыгожа выканалі „Пералёлку”, „Пакахала баба дзеда” і прыпейкі аб асяродку „Вэлер-Менск”. На гэтым зыезд закончыўся — най-прывімнейшым спосабам, беларускай народнай песні.

11-ты зыезд вызначыўся тым, што удзельнікі яго — гэта была пэраважна моладзь, якая толькі што ўступіла ѹ ЗБМА. Гэтае зъявішча зрабіла малую неспадзеўку некаторым кіраўніком зыезду. Было відаць, што яны не маглі справіцца з гэтымі младнякамі.

Гэта паказвае, што нельга далей спадзявацца толькі на тую моладзь, якая дагэтуль была актыўная, але цяпер ужо па сваім веку пачынае адыхаць ад ЗБМА ды ўступае ѹ рады іншых арганізацыяў. Зразумела, што гэтыя сябры ѹ далей будуть памагаць у ЗБМА, але кіраўнічыя адзінкі мусяць выйсьці з малодшых сяброву. На гэта трэба іх ужо цяпер рыхтаваць, а не тады, калі ня будзе каму ўзяцца за гэтае навучанье.

Валейбалісты ЗБМА.

Пашырайце „Беларускую Моладзь” сярод сваіх сябров і знаёмых! Вучэце малодшых сябров чытаць пабеларуску!

Soviet Byelorussia and the US - USSR cultural exchange

In 1957, a cultural exchange agreement was signed by the United States and the Soviet Union, providing an official basis for the exchange of artists that has been going on between the two countries for several years. Let us look at the results of this agreement from the Byelorussian point of view. Who takes part in the exchange and whose cultural achievements are exchanged?

In the last few years we have met in the United States and in Western Europe with numerous delegations of Soviet scientists, writers, and students. Among these delegates (we have met about one hundred of them) there was not a single Byelorussian.

At international industrial and scientific meetings dealing with the very fields in which the BSSR *) is one of the world leaders (chemistry of wood and wood products, chemistry of peat), one cannot find any delegates, who are Byelorussian by origin.

Meanwhile the successes of Byelorussian specialists in various fields of endeavor are known and advertised within the Soviet Union. The exchange of students and specialists with foreign countries, however, seems to be reserved for residents of Moscow, Tula, Sverdlovsk and other Russian cities.

Next question: what culture is being exchanged? Byelorussians living in New York City had the opportunity to visit the exhibition of Soviet children's books and observe that during the first few days it did not display a single book in the Byelorussian language. Only after the visitors complained about the lack of books in the languages of Soviet national republics, the exhibition guides were sent on a frantic search for at least a few Byelorussian books in the New York bookstores.

One looks in vain for belts from Slucak and the rugs from Viciebsk at the Soviet textile exhibition. The Byelorussian national culture and art are simply not shown outside the Soviet Union.

Even though the BSSR has good choral groups, orchestras, dance ensembles, theaters etc., none of the Byelorussian artists is ever seen abroad. Soviet cultural exchange officers have reached new heights of cynicism, when even the most popular Byelorussian folk dances — “Lavonicha”, “Juračka”, and “Kryžačok” were given the Russian Moiseev troupe to perform.

*) BSSR — Byelorussian Soviet Socialist Republic.

American Council for Nationalities Service выдаў адноўлены й папоўнены дапаможнік:

“How to become a citizen of the United States”, 1963. 2nd edition.

Усім, хто рыхтуецца да атрымання

грамадзянства ЗША, радзім абавязкова набыць гэтую кніжку, перасылаючы \$ 1.00 на адрыс:

American Council for Nationalities Service, 20 West 40 St., New York 18, N.Y.

ЮБІЛЕЙНЯ СУСТРЭЧЫ

(Зблізу ад Коласа й Купалы)

1.

Можна съмела сказаць, што Колас і Купала адразу-ж, яшчэ ў школьнія гады вызначылі ладнай меры маю жыцьцёвую пущавіну — у нацыянальным і літаратурным сэнсце. Праўда, тое „нацыянальнае” тады не ўсьведамлялася: яно было самой інсаніціяй. Уважаю, што калі каго трэба ўсьведамляць, дык гэта ўжо ня зусім добра само па себе — такая „ін'екцыя” не заўсёды ўдаецца. І мяне ніхто не ўсьведамляў. Я самаўсъедаміўся. І ўсё-ж немагчыма ўявіць майго самаўсъедамлення бяз Коласа й Купалы.

Я паставіў Коласа на першае месца. Думаю, што ўзьдзеяньне Коласава на школьнікаў большае, чымся Купала. А калі вы й самі спрабуеце пісаць, дык гэта яшчэ тым больш зразумела: у Коласа (празаіка й паэты) ёсьць вобразы, сіла ўзьдзеяньня якіх досьць вялікая і прывабная, каб загаварыць маладога лятуценыніка. Вы можаце ўявіць сябе Сымонам Музыкам з усёй ягонай рамантычнасціяй. Больш эмацыйнальнага вобраза, чымся Сымон Музыка, цяжка знайсці ўва ўсёй беларускай літаратуры. Дыйня толькі ў беларускай. Вы можаце ўявіць сябе, нарэшце, Сыцёпкам за парогам (так завецца другая частка Коласавага твору „На прасторах жыцця”). Асабіста я плакаў, чытаючы гэтыя творы, хоць мне цяпер і сорам за тыя сълёзы. Сам толькі партрэт Коласа (у чытанках, на съценах у школе) „валодаў” мною цалком.

Купала дайшоў да мяне пасылья й заняў Коласава першае месца, ня ведаю, чым і як. Кажуць, незагартаваная сталь яшчэ ня стала. Дык вось Купала гарставаў мяне — пад кожным паглядам. Я не хачу аднак ска-

Масей Сяднёў

заць, што зь мяне выйшла загартаваная сталь.

Падагульняючы — Колас і Купала былі для мяне болей, вышэй, чым літаратура. Ніводзін з самых вялікіх клясыкаў сьвету, якіх я тады ведаў, не прамаўляў да мяне так, як яны. Помню, я зусім холадна ўспрымайаў Пушкіна й Лермантава. Першая кніжыца Пушкінава, якую я прачытаў — „Песни западных славян” — так і засталася незразумелай для мяне, і я дзівіўся, што яе напісаў Пушкін. Пушкін і Лермантаў былі для мяне толькі імёнамі, хаця тое-сёе зь іхнага я ўжо й чытаў тады. Бяз Коласа й Купалы немагчыма ўявіць нашай Бацькаўшчыны, немагчыма пазнаць сябе. Для мяне, як нейкага Сымона Музыкі, што хацеў ляцець у съвет — Колас і Купала былі ўзълётам, песніяй, наймацнейшым жаданьнем і самым тым съветам, у які ўшоў, але які быў яшчэ недзе далёка, за далінглядам.

Можна уявіць себе маё жаданьне пабачыць Коласа й Купалу зблізу (не гавару „жывымі”, бо такімі яны былі для мяне заўсёды), калі я апинуўся ў Менску, пра які я съніў, як пра Мэку, і які, здавалася мне, выясняніць маю долю на шляху Сымона Музыкі. І Менск запраўды вызначыў маю долю. Але гэта іншая тэма.

Першая, найлепшая нагода пабачыць Коласа й Купалу выдарылася мне ў часе іхных юбілеяў у сувязі з 35-годзьдзем літаратурнай дзейнасці, адзначаных адзін па адным, урачыста, шырака. Я й перад тым бачыў ужо іх у Менску, але толькі назіркам: за Купалам аднойчы цёгся па Савецкай, каб разгледзець яго, Коласа ўгледзеў, калі ён ішоў з Ака-

дэміі Навук узімку ў высокай шапцы. Але гэта ўсё за сустрэчу я не ўважаў.

Дык пра іхнія юбілеі.

Пасылья таго, як яны адбыліся „афіцыйна” у менскім тэатры БДТ, юбіляраў пачалі запрашачь „прадпрыёмствы і ўстановы”. Запрасіла іх і нашая установа — Вышэйшы Педагагічны Інстытут (ВПІ), спачатку — Янку Купалу.

Актавая заля Галоўнага корпусу ўніверсітэцкага гарадка, поўная студэнтамі. Вечар. Я сяджу на сцэне, недзе на апошнія лаўцы. Наперадзе, за столом — Купала разам з „галоўкай” Інстытуту. У сярэдніх радох — выкладчыкі й іншыя, усяго чалавек 35. Я трапіў на сцэну, у „прэзыдым”, як чалавек, які будзе таксама вітаць юбіляра. „Лішніх” у „прэзыдым” не бяруць. Пасылья афіцыйных прывітанняў, з дакладам пра творчасць юбіляра выступіў акадэмік І. І. Замоцін. Заміж Янка Купала ён часамі гаворыць Янкá Купалá. Я сяджу й чакаю свае радоўкі, пакуль пачнуць вітаць ад студэнтаў. Усе, хто на сцэне, нешта мусіць сказаць. Назіраю, як пасылья прывітання, падыходзяць да Купалы, каб паціснуць яму руку, вучуся. Некаторыя, відавочна, блізка знаёмыя Купалы, пасыляя прывітання ў дадатак яшчэ цалуюць яго ў шчокі, абняўшыся, старым звычаем. Я разважаю, ці падыходзіць мне да Купалы пасылья вітання ці не? Не падысьці — можа будзе нянетліва. А як падысьці, калі байшся? Пра тое, каб пацалаваць яго ў шчокі, пэўна-ж навет і думкі ня было. Нарэшце даюць і мне слова. Іду да трыбуны. Заміж прывітальнай прамовы дастаю зь кішані верш. Абвяшчаю назоў ня зусім пэўным голасам: „Янку Купалу”, а сам ледзь стаю на нагах. „Што падумае Янка Купала?”. Пачынаю, набраўшыся

духу, чытаць. Верш — усяго, здаецца, тры звароткі — прачытаўся хутка. Чакаю, замершы, як сустрэне сама заля. І вось — энтузіястичныя воплескі (мусіць, болей таму, што я „свой”). У ненаважанасці стаю каля трыбуны, ня ведаючы, што рабіць далей. Ці падысьці да Купалы, ці сесьці на сваё месца? Павярнуўся тварам да Купалы, але, як укопаны, стаю ўсё яшчэ ля трыбуны. Тады Купала, відавочна, бачачы маю сарнілівасць і страх, узьняўся й сам першы працягнуў руку ў кірунку да мяне. Я ўжо съмлей, хоць усё яшчэ зъбянятэжаны, зрабіў тыя колькі кроکаў, на якія не ставала адвагі раней. Ня глянуўшы ў очы, паціснуў Купалу руку, хацеў ужо быў пайсьці на сваё месца, як, на немалое зъдзіленьне „прэзыдыму”, Купала прыцісніў мяне за плячо й пасадзіў каля сябе. Радасці, гордасці мае ня было канца, хаця й прасядзеў я ўвесь час каля Купалы моўкі.

Прысьвечаны Купалу верш быў надрукаваны ў „Полымі рэвалюцыі” (цяпер „Полымі”). У бібліятэцы ймя Пушкіна ў Менску на выстаўцы, прысьвечанай Купалу, гэты юбілейны нумар быў адкрыты маім вершам, і я цэлы тыдзень хадзіў туды, каб паглядзець на яго. Як потым я даведаўся, разгарнула гэты часапіс сама Купала жонка, якая працавала тады ў гэтай бібліятэцы й зладзіла купалаўскую выстаўку.

Зь юбілею ў ВПІ Купала запрасіў увесь „прэзыдым” да сябе ў госьці. Купала быў заняты гасціці, і я ня меў выпадку загаварыць зь ім, хутчэй хацеў пайсьці дахаты, але ня ведаў як, і ўсё сядзеў, і ўсё чакаў канца. Як-бы за ўсе мае пакуты, у канцы я быў шчодра узнагароджаны: Купала на развітанье падараваў мне колькі сваіх кніжак з аўтографам.

Колькі часу пасылья, калі я быў ары-

штаваны, памятаю, на допыце ўначы мой „съледчы” Цімафееў, разглядаючы падаваныя мне з падпісам кнігі, забраныя разам зь іншымі маймі рэчамі пры арышце, гіранічна папыталаўся: „Што гэта, Янка Купала ваш хросны бацька?“.

Як я ганарыўся тады гэтымі словамі майго „съледчага”.

2.

Сустрэча з Коласам была таксама юбілейная. Юбілей Коласаў быў ужо не ў Актаваў залі, а ў нейкай аўдыторыі, меншай за Актавую залю. Юбілей быў съціплейшы за Купалаў, і мне здавалася, што Колас, які ня быў на Купалавым юбілеі ў ВПІ, вычуваў гэту съціпласць і быў таму як-бы ня ў гуморы. Мне асабіста было крываўна за Коласа. Пра юбіляраву творчасць гаварыў усё той-жэ Замоцін і гэта сама, як і ў выпадку Купалы, імё Коласава вымаўляў не як Якуб Колас, а як Якуб Колас. У „прэзыдыме” было ўсяго колькі чалавек. Я сядзеў з жонкай Коласавай на аднай лаўцы, на нейкіх падмостках. Ня ўмеў зь ёй гаварыць, як і з Купалам у „прэзыдыме”. Сын Коласаў, студэнт ВДУ, палыселы ужо, сядзеў на першай лаўцы доле. Здзенца, ці ня гэты сын Коласаў загінуў у часе вайны пад Смаленскам, і страту яго Колас цяжка перажываваў, як гэта відаць зь лістоў ягоных да Броўкі й іншых, апублікованых у „Полымі”.

Пасля казённых прывітанняў я выступіў зь вершам Коласу. Калі я прачытаў яго й сеў зноў побач жонкі Коласавай, яна падзякаўала за верш і назвала яго „сардечным” (верш быў

надрукаваны потым у газэце „Літаратура і мастацтва”). Дармо, што я цэлы вечар праседзеў з жонкай Коласаваў, я нічога ня здолеў-бы сказаць пра яе: як яна выглядала, якая яна наагул, я только памятаю той голас яе, зь якім яна сказала „сардечны”. У маёй памяці яна засталася таксама „сардечнай”. Я ня чуў, ня бачыў яе, я глядзеў увесь час на Коласа, асабліва тады, калі ён чытаў свае вершы, нажаль, казённыя толькі. Але ўсё роўна, вобраз Коласаў застаўся для мяне ўсё тым-жэ: недасягальным, неперавершаным, занадта апазытаваным, каб ставіцца да яго крытычна. Чытаў Колас трохі пісклява, але лепей, чымся Купала. Калі Купала чытаў, кожны ягоны радок, якраз на самай рыфме, як-бы съязкаў з правага, ніжайшага кутка губ, Купала як-бы цягнуў радок і пляяў.

З юбілею пайшлі ціха дахаты. На разьвітаныне Колас паціснуў руку „прэзыдыму”, у тым ліку й маю, падзякаўшы за верш.

Той вечар застаўся ў мяне як нейкі разьвіタルны, сумны, апошні. Адчуваныне было не юбілейнае — кожны, здавалася гэта вычуваў, а чаму, ніхто ня мог-бы сказаць.

Па нейкім часе я сеў у турму, у якой сядзеў некалі й Колас. Колькі разоў я ўспамінаў Коласа, і заўсёды ад гэтых успамінаў мне было лягчэй. Я „ўзвышаўся”, гарэў і гас, бадай шчасльівы. Шчасльівы, што ведаю гэтага чалавека, шчасльівы ў няшчасці тэй долі „пясьнярскай каляіны”, якая напаткала мяне й за якую даводзіцца расквітвацца.

1963 г.

„Прызнаць асаблівую падзяку за прарабленую й цяперашнюю працу рэдкалегіі й часапісу *Беларуская Моладзь*”.

З пастановаў XI Агульнага Зьезду ЗБМА, 1-га верасня 1963 г.

ДАМАГАНЬНІ СВАБОДНЫХ ВЫБАРАЎ У ПАНЯВОЛЕНЫХ НАЦЫЯХ

Кангрэсман Вільсон, рэспубліканец з Каліфорніі, падаў у ніжняй палаце Кангрэсу рэзалюцыю, у якой ён дамагаецца свободных выбараў у 14-ёх краінах, паняволеных камунізмам. (Congressional Record, Nov. 7, 1963).

Да гэтых краінаў залічаныя: Куба, Летува, Эстонія, Польшча, Мадзяршчына, Украіна, Чэхаславаччына, Беларусь, Румынія, Усходняя Нямеччына, Баўгарыя, Арменія й Альбанія.

Вільсон зазначыў, што Саветы захапілі ўладу ў гэтых краінах сілаю і што паняволеныя народы павінны мець магчымасць *выбраць форму ўраду беспасярэднім галасаваньнем*. Задзіночаныя Нацыі павінны стацца арэнай, дзе вольны съвет зробіць націск на Савецкі Саюз у гэтай справе.

Вільсон сказаў: „Паняволеныя нацыі ўважаюць ЗША цвярдыміяю свободы й спадзяюцца ад нас вядучай ролі ў аднаўленыні свае незалежнасці, рэлігійнае й асабістое свободы”. Ён назваў імкненіне да свободы сярод паняволеных народаў „вельмі важным зъявішчам для дзяржаўнае бяспечнасці ЗША”.

Паводле рэзалюцыі, амэрыканская дэлегацыя ў Задзіночаных Нацыях мае падніць пытаныне свободных выбараў у ЗН, адначасна з дамаганьнем, каб савецкія войскі, агенты й каляністыя былі выдалены з паняволеных краёў. Рэзалюцыя таксама дамагаецца павароту ўсіх выгнаных і астрожнікаў з Сібіру, савецкіх вязніцаў і канцэнтрацыйных лягероў. Задзіночаныя Нацыі маюць назіраць над правядзеньнем свободных выбараў і будуць мець права пакараць савецкіх камуністых, што правініліся супраць паняволеных народаў.

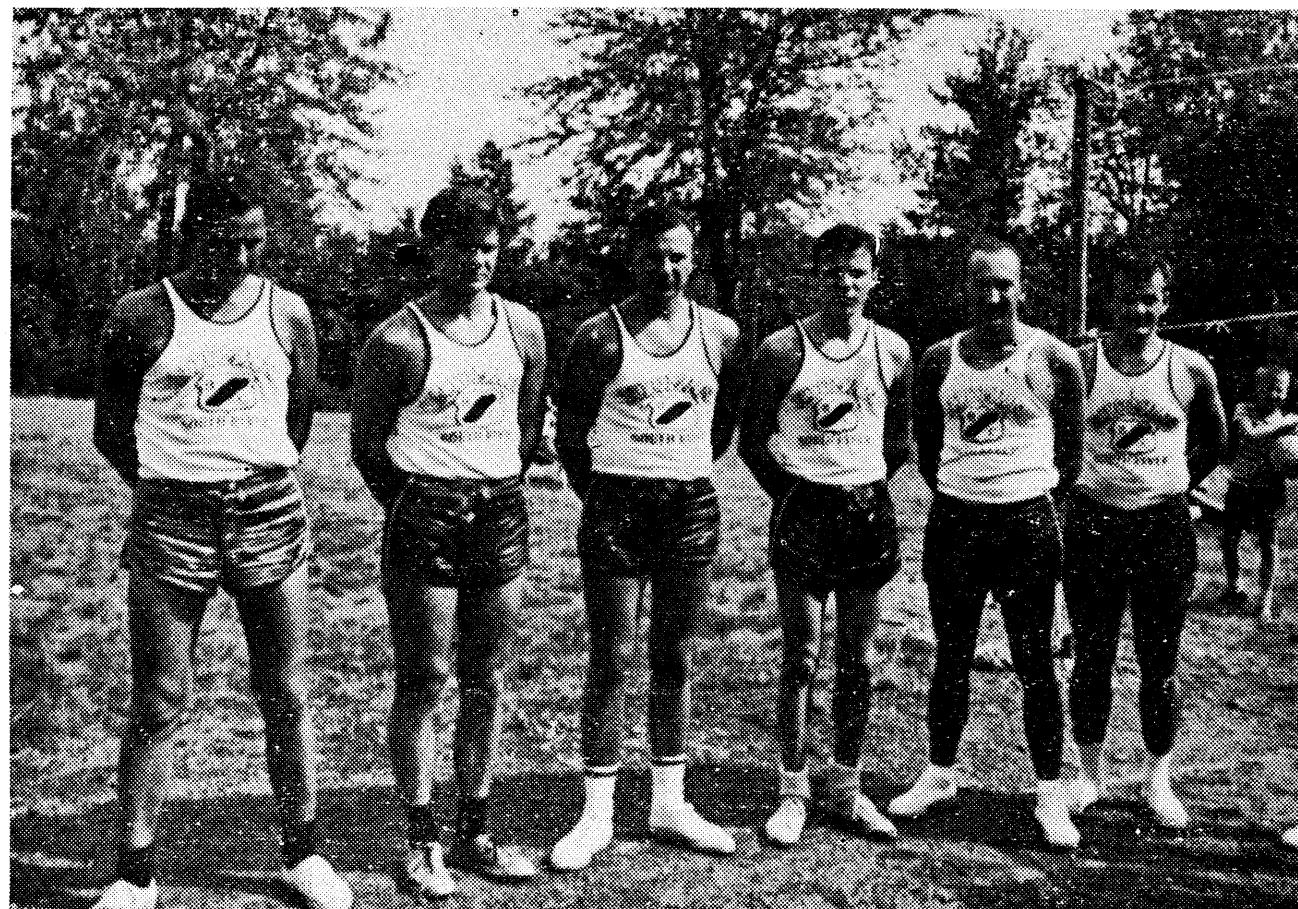
Вільсон сказаў, што ЗША маюць маральны абавязак прыпамінаць съвету аб тым, што гэтыя адважныя народы знаходзяцца сяняня ў няволі толькі дзякуючы сіле савецкай зброі. Ён дадаў, што „гэтыя народы моцна наважаныя аднавіць сваю свободу й незалежнасць. Мы ім павінны памагчы”.

ВІТАЕМ

- Актыўную сяброўку ЗБМА, Алу Орса й сп-ра Праныціша Романо з нагоды шлюбу, які адбыўся 9-га лістапада ў БАП Царкве ў Брукліне.
- Актыўных сяброў ЗБМА — Аўгена Лысюка й Аліну Лосік з нагоды шлюбу, які адбыўся 5-га кастрычніка ў БАП Царкве ў Гайленд Парк.
- Сябру Уладзімера Машанскага й сп-чуно Зосю Сурацкую із шлюбам, які адбыўся 14-га верасня 1963 г. у БАП Царкве ў Гайленд Парк, Н. Дж.
- Міхася й Мірэну Казылякоўскіх з нараджэннем дачушки.
- Арцюшэнкаў Соню й Васіля з нараджэннем сына Аляксандра.
- Яцэвічай Кацярыну й Гэнрыка з нараджэннем сына Гэнрыка малодшага.
- Махнюкоў Людмілу й Алега з нараджэннем дачкі Аліцы.
- Сябру Уладзімера Бакуновіча з прыездам у ЗША й з абаронай доктарскае дысэртацыі пры Лювенскім універсітэце.

ВАЛЕЙБОЛЬНАЯ КАМАНДА "НЁМАН"

— ГОДНЫЯ ПРАДСТАЎНІКІ БЕЛАРУСКАГА СПОРТУ —

Валейбольная каманда „Нёман”. Зылева направа: Г. Арцюшэнка (мэнэджэр), В. Максімаў, В. Талмачавец, Ю. Наўмчык (капітан), Хв. Бордак, Я. Верасаў.

З усіх беларускіх спартовых арганізацыяў хіба найбольш стала й удала рэпрэзэнтуе беларускае ўмовы валейбольная каманда „Нёман” із Саўт Рывэр, Нью-Джэрзы.

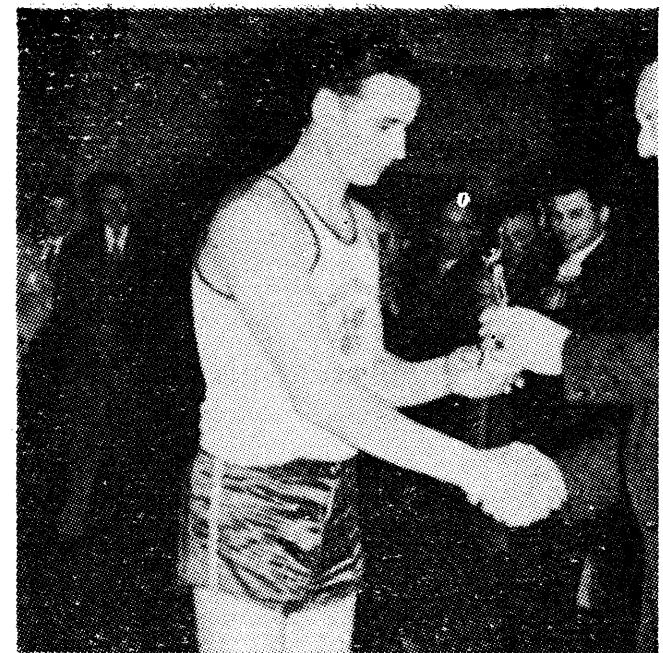
Гісторыя гэтае каманды сягае сваім пачаткам яшчэ ў Нямеччыну — у беларускі лягер Ватэнштэт, дзе яна была заснаваная пад назовам „Пагоня”. У 1948 годзе „Пагоня” заняла першае месца ў міжнародным валейбольным турніры ў Гановэры, у якім узялі ўдзел найлепшыя каманды ангельскае зоны Нямеччыны: Латышы, Летувісы, Эстонцы, Украінцы, Палякі й інш. З надыходам часу эміграцыі сябры каманды разъехаліся ў розныя краі — Аўстралію, Канаду, Ангельшчыну; найбольш іх перабралася ў ЗША. Тут адразу, бо ўжо ў 1950 г. быў арганізаваны Беларускі Спартовы Клуб Нёман, ад якога каманда й прыняла свой новы назоў.

Ад таго часу каманда „Нёман” гуляе ў моцнай валейбольнай лізе СУАСТ (Супалка Украінска-Амэрыканскіх Спартовых Таварыстваў), да якое належыць 12 камандаў з гарадоў усходніх часткі ЗША: Балтымор, Філадэльфія, Нью-Ёрку, Пасэйку, Пэрт Амбой, Ньюарку, Нью-Гэйвэн, Брыджпорт. У гэтай лізе „Нёман” штогоду займае адно з першых 3-х месцаў, а ў 1955 і 1958 г.г. Беларусы былі чэмпіёнамі лігі.

Летні сэзон 1963 г. каманда „Нёман” правяла даволі інтэн-

сыўна. 20-га ліпеня, зь ініцыятывы БСК „Нёман”, быў злаўданы ў беларускім адпачынковым асяродку „Бэлэр-Менск” валейбольны турнір за пераходную чашу асяродку „Нёман” заняў другое месца. Бралі ўдзел у турніры чатыры каманды. 10-га жніўня адпачынкавы рэсорт Украінскага Работніцкага Саюзу, „Вэрховына” ладзіў турнір за чашу рэсорту. „Нёман” заняў ізноў другое месца. У турніры брала ўдзел 6 камандаў. 28-га верасьня „Нёман” заняў 3-е месца ў турніры рэсорту Украінскага Народнага Саюзу „Саюзіўка”.

Сёлета была заснаваная пры БСК „Нёман” таксама дзявоцкая валейбольная каманда, якая ўжо ў гэтым сэзоне мае змагацца з іншымі дзявоцкімі камандамі лігі СУАСТ.

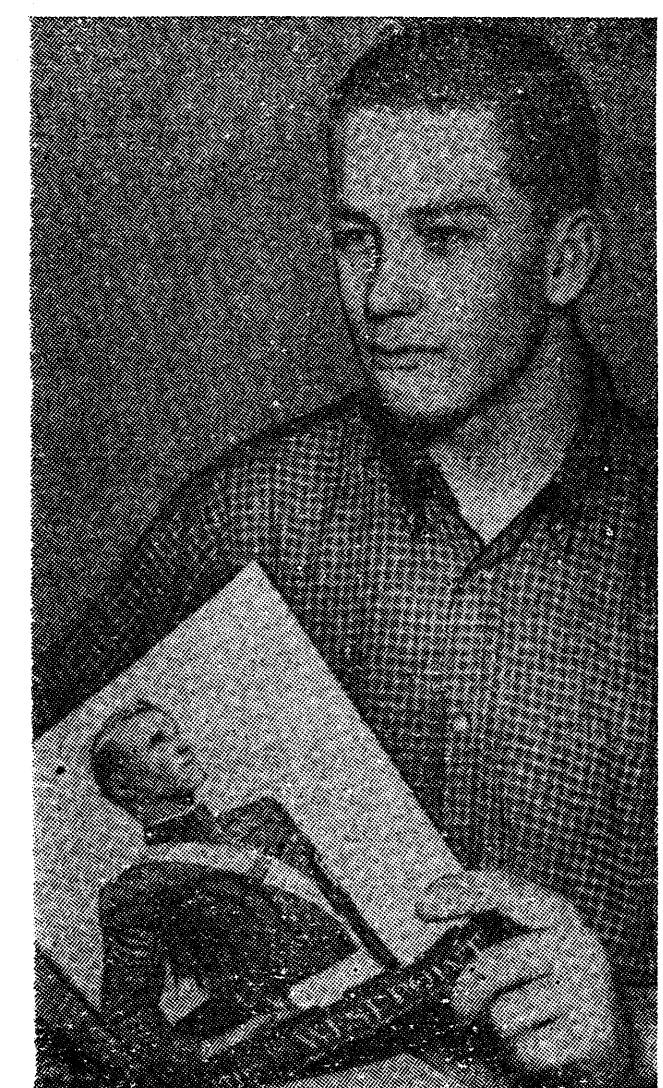
Сябра Г. Арцюшэнка прыймае чашу СУАСТ.

Малады Беларус у Уэст Пойнт

Лятуцены Славіка Сянкевіча спрадвіліся — ён курсант амэрыканскага Вайсковае акадэміі ў Уэст Пойнт.

Ягоны шлях да Уэст Пойнт розніца ад шляхоў ягоных калегаў — кадэтаў. Гэты шлях добра ведамы беларускаму эмігранту.

Сям'я Славіка (бацька — беларускі грамадзкі дзеяч) у 40-вых гадох выехала на эміграцыю ў Нямеччыну. Пасьля даўгіх вандроўных дарогаў у разьбітай краіне, у ДП лягерах, у эміграцыйных бараках, апынулася яны нараэшце ў ЗША. Сянкевічы аселі ў Саўт-Рывэр (Нью-Джэрзы) і там-жа Славік у 1962 г. здабыў сярэднюю асьвету. Ён адным зь першых у штаце Нью-Джэрзы здаў кон-

курсныя экзамены й быў рэкамэндаваны сэнатарам Кэйсам, губэрнатаром Гюзам і кангрэсманам Окінклосам для паступлення ў Уэст Пойнт.

Дасягненыі Беларусаў у съвеце

■ У працах міжнароднага сымпозіюму па савецкай літаратуры 60-тых гадоў, які адбыўся 2-га верасьня 1963 г. у Бад Вісзэе (Нямеччына), узялі ўдзел ведамы беларускі літаратуравед і крытык, праф. А. Адамовіч і малады дасьледнік савецкае гісторыі, кандыдат гістарычных навукай, сябра рэдкалегіі „БМ”, сп. Я. Запруднік.

Даклад праф. Адамовіча, „Сучасныя плыні ў нерасейскіх савецкіх літаратурах”, друкуецца ў колькіх навуковых выданьнях (Оксфордзкага Унівэрсытэту ў Ангельшчыне, Інстытуту Вывучэння СССР у Мюнхене й інш.).

■ Сп. Уладзімер Бакуновіч пасьпяхова абараніў у верасьні 1963 г. дактарат на тэму „Развіццё рэгіянальнае эканомікі ў Савецкім Саюзе” пры Лювэнскім Унівэрсытэце. Др. У. Бакуновіч із сям'ёй нядайна пераехаў у ЗША.

■ На міжнародным навуковым сымпозіюме ў Токіё амэрыканскі навуковец беларускага паходжаньня, сп. Барыс Кіт, пазнаёміў удзельнікаў з но-

вым відам антэны, настаўленыне (кірунак) якое можна мяніць электранічным спосабам. Гэтую антэну можна ідэальна выкарыстаць на перадачу інфармацыі між зямлёю й штучнымі спадарожнікамі — сатэлітамі зямлі.

■ Прафэсар сучасных моваў на Джэніва Колыдж у Пэнсylvаніі, Др. У. Рыжы - Рыскі, быў абрани старшынём Сярэдня-Заходнія сэкцыі сучасных моваў.

■ На міжнароднай мэдычнай выстаўцы *), што адбылася ў Нью-Ёрку 18-19 кастрычніка 1963 г., аса-блівае зацікаўленыне выклікаў новы лек супраць павышанага ціску крываі, вынайдзены супольна Беларусам, Др. У. Набагезам, і двумя супрацоўнікамі. Навуковае дасягненіе Др. Набагеза таксама шырака каментавалася ў друку. Новы лек — вынік больш як 2-х гадовых досьледаў. Цяпер ён ужо колькі месяцаў на рынку й дае добрыя вынікі.

*) Выстаўка была ладжаная арганізацыяй “International World Medical Association”. У выстаўцы бралі ўдзел 46 заходніх дзяржаваў і Польшча з камуністычнага блёку.

Х Р О Н И К А

САУТ РЫВЭР, Н. Дж.

■ 18-га жніўня адбыўся гадавы пікнік сяброў СБАМ у Тамсон Парку ў Джэмсбургу. У часе пікніку было кулінарнае спаборніцтва, гульня ў волейбол, а ўсіх весяліў сваёй грой на акардыёне сябра Язэп Жыдовіч.

■ 31-га жніўня ў Саўт-Рывэры адбыўся 4-ты Кангрэс Беларусаў ЗША, на якім адбыліся перавыбары Управы Беларускага Кангрэсавага Камітэту. У новаабраную управу ўваішлі чатыры сябры СБАМ: Міхась Бахар, В. Цярпіцкі, Лявон Шурак і Міхась

Сенька, якія адначасна належаць да рэдакцыйнае калегіі „БМ”.

■ 1-га верасьня ў Саўт Рывэры адбыўся зъезд Беларусаў ЗША й Канады. Зъезд прыняў рэзалюцыі што да беларускага нутранога жыцця ў ЗША й Канадзе, а таксама паслаў абшырны мэмарандум у 18-ую Генэральную Асамблею Задзіночаных Нацияў у справе каляніяльнай і народагубнай палітыкі Савецкай Рэспублікі на Беларусі.

Закватэраваныем гасцей і ўдзельнікаў як Кангрэсу, так і зъезду займаўся мясцовы аддзел СБАМ.

Арышты й расстрэлы — хрушчоўская эра у Беларусі

У канцы чырвеня ѹ пачатку ліпеня ў Магілеве два тыдні цягнуўся судовы працэс над Беларусамі, быльмі паліцыянтамі, а 7-га ліпеня маскоўская расейская газета „Красная Звезда” паведаміла аб прысудзе: „вышэйшая мера пакараньня” — расстрэл.

За трэх тыдні, 26-га ліпеня, а потым 8-га жнівеня „Ізвестія” раптам зноў прысьвяцілі два вялікія артыкулы дзеянню паліцыі на Беларусі у часе нямецкае акупацыі 1941-44 г.г. Гэтым падаўся з Москвы тон у Менск рэжысарам паказальных працэсаў. У Менску доўга не чакалі. 19-га жнівеня ў Хойніках (Гомельшчына), а 9-га каstryчніка ў Лунінцы пачаліся новыя працэсы над Беларусамі, быльмі паліцыянтамі. Для бальшыні з іх гэтыя працэсы — паўтарэнне таго, што адбылося ў другой палавіне 1940-овых гадоў, а для некаторых — разгляд справаў 20 - 25 гадоў дзеянасці „Звязда”, „Советская Белоруссия”, „Гомельская Праўда”, „Красная Звезда”, „Ізвестія” й іншыя саюзныя, рэспубліканскія й акружныя газэты прысьвяцілі працэсам ці адзін артыкул. Асноўны націск у гэтых артыкулах клаўся аднак на ачарненіне беларускага нацыянальнага руху ды на дзеяніне беларускага нацыянальнага актыву.

Як ведама, паказальныя працэсы над беларускімі патрыётамі ў БССР апошнімі гадамі сталіся звычайнай зыявай. У БССР засталося мала большых гарадоў, дзе-б не адбыўся працэс: Віцебск, Полацак, Магілеў, Гомель, Менск, Барысаў, Баранавічы — гэта толькі нядайныя факты. Геаграфічна працэсы ахапілі ўсю тэрыторыю БССР. У ніводнай рэспубліцы СССР не адбылося гэтулькі працэсай над людзьмі нацыянальнага руху, як у Савецкай Беларусі. Важны пры гэтым той мамант — што працэсы заўсёды пачынаюцца на загад з Москвы ды людзьмі, прысланымі Москвой.

Усе гэтыя працэсы съветчыць аб тым, што беларускі нацыянальна-вызвольны рух камуністым не дзеяе супакою, што рух гэты знаходзіць падтрыманьне ў беларускім народзе й што працэсы ладзяцца, каб запалохаць беларускі народ, ды першым чынам беларускую моладзь.

У нядзелью 1-га верасьня СБАМ ладзіў для ўдзельнікаў зъезду ў Кангрэсу вечарыну. Грала беларуская аркестра Язэпа Жыдовіча.

■ 15-га верасьня царкоўны хор Св. Еўфрасіні Полацкай, пад гаспадарскім кіраўніцтвам старшыні хору, сябры Міхася Палюховіча, ладзіў свой гадавы пікнік. Трэба зазначыць, што шмат якія харыстыя належаць да

СБАМ.

■ Беларуская школа ў Саўт-Рывэры пачала працаваць ужо ад пачатку верасьня. У школе выкладаецца беларуская мова, гісторыя, геаграфія, сіпевы й рэлігія. Наведвае яе звыш 40 дзяцей. Школьны хор (пад кіраўніцтвам сп. К. Барысаўца) мае выступіць на сівяткаваньні 25-га сакавіка.

На выстаўцы народнага мастацтва ў Кліўлендзе.

КЛІУЛЕНД

■ 15-га верасьня танцевальны гурток моладзі выступаў у гатэлі „Стэтлер” з нагоды „Дня новых грамадзян”. Там-жа была наладжана ѹ выстаўка народнага мастацтва пры дапамозе Жаноцкага Згуртавання.

■ 12-га каstryчніка пачаліся заняткі ў Беларускай Сыботній Школе. Школа мае чатыры клясы і налічвае каля 50 дзяцей. Яна агульна-беларуская ды працуе ў Беларускім Нар. Доме. За колькі тыдняў перад заняткамі адбыўся сход бацькоў, дзе быў абраны Бацькоўскі Камітэт у наступным складзе: Я. Раковіч — старшыня, Ю. Каляда й В. Шпэндзік — сябры. Гэтыя троі асобы ўклалі вельмі шмат працы ѹ спрычыніліся да разбудовы школы, за што ім належыцца вялікая падзяка ад бацькоў і ад усяго грамадзтва. На наступным сходзе былі дабраныя яшчэ дзьве асобы да Бацькоўскага Камітету: А. Васілеўскі й А. Сацэвіч. Кірауніком школы праф. А. Каханоўскі. У школе вучыць 8 настаўнікаў і выкладаецца 6 навукаў.

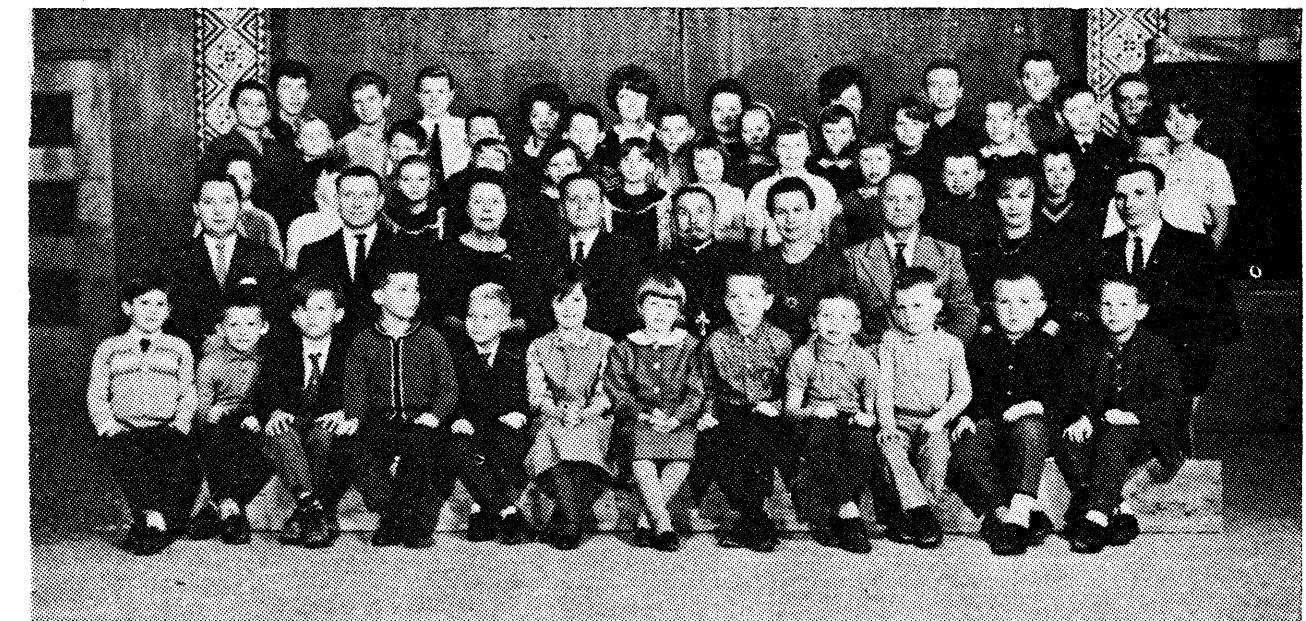
Кірауніцтва школы выдала друкам вельмі карысны Календар Заняткаў, у якім зъмешчана шмат інфармацыі аб школе.

САУТ РЫВЭР

■ Сябра рэдкалегіі „БМ” Лявон Шурак дзейны ў мясцовым аддзеле амэрыканскіх скаўтаў, як “Assistant Cub Scoutmaster”. Ён займаецца з малодшымі скаўтамі - ваўчанятамі, у веку 10 - 11 год.

■ 16-га лістапада адбудзеца ў Саўт-Рывэры пінгпонгавы турнір, у якім возмуць удзел хлапецкая й дзяўцкая каманда СВАМ ды колькі іншанацыянальных камандаў. Гаспадар турніру — мясцовы аддзел СВАМ.

■ Кірауніцтва СВАМ у супрацоўніцтве зь іншымі арганізацыямі ѹ беларускім грамадзтвам пачало рыхтавацца да Фэстывалю Народнага Мастацтва, што адбудзеца у часе Сусветнае Выстаўкі ў Нью-Ёрку ў 1964 г.

Вучні й настаўнікі беларускае сыботніе школы ў Кліўлендзе пры царкве Жыровіцкага Божага Маці — 1963 - 64 год.

Францішак Скарыйна

(Выстаўка ў Нью-Ёрку)

2-га лістапада 1963 г. у Беларускім Грамадзкім Цэнтры ў Брукліне адбылося адчыненне выстаўкі, прысьвечанай жыцьцю й дзейнасці Францішака Скарыйны. Выстаўка была зарганізаваная Беларускім Інстытутам Навукі й Мастацтва. Больш за 60 экспанатаў выстаўкі навочна ілюструюць важнейшыя момэнты дзейнасці ды пісьменніцкую спадчыну гэтага выдатнага беларускага культурнага дзеяча, першадрукара Беларусі.

Першая група экспанатаў — „Скарына вандроўны” — дае глядачу ўяўленьне аб падарожжах доктара Скарыйны. На карце Эўропы, із суправаджальнімі фатаграфіямі 9-х дасюль ведамых палітычна-культурных цэнтраў 7-ёх краёў Эўропы, звязаных зь перабываннем у іх і дзейнасцяй доктара Скарыйны: Польшчы, Вільні, Кракаў, Падуя, Прага, Ко-пэнгага, Кенігсберг, Пазнань, Масква.

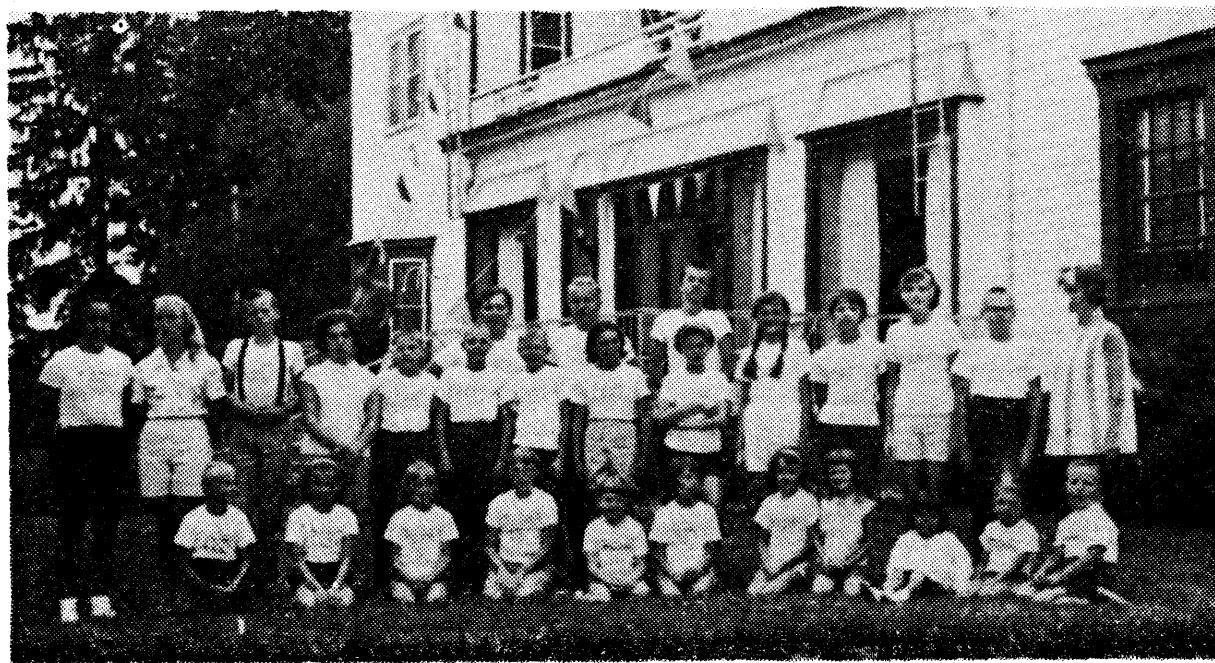
У другой сэкцыі выстаўленыя фатакопіі дакументаў з архіваў Кенігсбергу й Падуанскаага ўніверсітэту, на якім ў 1512 г. Скарыйна складаў дак-

торскі экзамін у галіне лекарскіх на-
вукаваў.

Далей паказаныя важнейшыя вы-
датныя сучаснікі, зь якімі доктару Скарыйне давялося сутыкнуцца на
свайм жыцьцёвым шляху: кароль і
вялікі князь Жыгімонт Казімеравіч,
кароль чэскі Фэрдынанд I, кароль
данскі Ганс, вялікі князь маскоўскі
Васіль III, гэрцаг прускі Альбрэхт,
біскуп віленскі Ян, мітрапаліт мас-
коўскі Даніла.

Далейшая сэкцыя паказвае праскія
й віленскія Скарынавы друкі, іхныя
ілюстрацыі, заставіцы, інцыялы. За-
мыкаецца выстаўка сэкцыяй „Скары-
навыя папярэднікі й пасыядоўнікі”.
З папярэднікаў паказаны ўзор друку
Швайцерта Фіёля; з пасыядоўнікаў
Сымон Будны, Васіль Цяпінскі й іх-
ныя друкі, ды паўдзённа-славянскі
друкар — Прымус Трубэр. Сярод экспанатаў гэтае сэкцыі знаходзіцца так-
сама камплект паштовак, прысьвечаных
Ф. Скарыну, і сэрыя паштовых
марак з партрэтам Скарыны (вы-
даныне БНР, 1918 г.).

ЛЯГЕР У «МЕНСКУ»

А гадзіне 7:30 нараніцы, 7-га ліпеня, на пляцоўцы перад галоўным будынкам рэсорту „Бэлэр-Менск” узыняліся штандары: бел-чырвона-белы беларускі й амэрыканскі. 30 юнакоў і юначак выстрайліся на „зважай” у лінейцы: аддавалася пашана съязгом. Гэтак пачаўся першы дзень у першым беларускім лягеры моладзі ЗША. За ўзыняццем съязгоў ішла гімнастыка й сънеданьне. Падобна пачынаўся кожны дзень на працягу 3-охтыднёвага лягера. Але ад 9:30 нараніцы ішла ўжо адпачынкова - навучальная програма. Кожны дзень быў інакшы. Паходы, гульні, навучаньне, спорт — усё гэта прыносіла нешта новае, цікавае. Маладыя жыхары адчувалі сябе вельмі добра. Беларуская мова й праграма беларускае съкіраванасці не перашкаджала ў дзесяткам не-беларускім (у лягеры было колькі Жыдоў і Паллякоў). Гледзячы на дзяцей цешыліся ў вырослыя. Ды ў запрауды было цудоўна: у лягеры былі добрыя абставіны — кіраунічы й настаўніцкі пэрсанал, сталы лекарскі нагляд, спрыяльныя дачыненіні кірауніцтва рэсорту, а ў дадатак сама маляунічая мясцовасць рэсорту, купальны басэйн, спартовыя магчымасці — усё гэта спрыяла адпачынку дзяцей.

Здаецца — трох тыдні ў не даўгі час, а як шмат дзеци навучыліся: песні „Лявоніху”, „Люблю наш край”, „Мы бойкая моладзь” і да т.п. — гэтым цешылі дзеци глядачоў на зачыніальным вогнішчы. Галоўная мастацкая частка вогнішча была зрыхтаваная лягернікамі, але ў вырослыя бралі ўдзел. Сыпевы ў беларускую атмасфера вогнішча перанесла не аднаго з вырослых у мясціны свайго маленства: ад Бугу да Дняпра, у свае лягерныя гады. Заключны акорд пры вогнішчы — „Ноч ідзе — з намі Бог” закончыў лягер — да наступнага ліпеня, 1964 году.

Сыв. Пам. Віктар Чабатарэвіч

7-га каstryчніка 1963 г., неспадзянавана, ад атакі сэрца, памёр Віктар Чабатарэвіч.

Яшчэ гэтак нядаўна ад гэтае даты, увечары 5-га каstryчніка, сябры рэдакцыянае калегі „БМ” блізу трывадліны дыскутавалі зь ім манускрыпт, атрыманы часапісам. В. Чабатарэвіч уважліва чытаў, дадаваў, зъмяняў, абагульняў і ўдасканальняў. Ён быў вельмі актыўны, вясёлы й жыццязадачны. І хто мог падумаць, што канец гэтак блізка! Рэдкалегія спэцыяльна звярнулася да яго, бо на нашу думку нябожчык быў найбольш кампетэнтны ў тэмі. Вялікі артыкул адлюстроўваў ягоную працу ў жыцці на адным этапе грамадзка-нацыянальнае дзеяньніці, на этапе каманданта першае беларускае ахвіцэрскае школы ў Менску ў 1944 г.

В. пам. В. Чабатарэвіч быў арганізаторам і першым камандантам гэтае школы. І адначасна ён быў нацыянальным узгадавальнікам беларускае моладзі, якая пасвяціла сябе працы на так важнай дзялянцы дзяржаўнага арганізму - войска. У грамадзка-нацыянальнай працы В. Чабатарэвіч аддаў вялізарную долю ўзгадаванью моладзі. Быўшы настаўнікам у Задніні Беларусі, ён пераследваўся польскімі ўладамі за нацыянальныя пагляды, пасля арганізаваў белару-

скае юнацтва у часе нямецкае акупацыі, шмат памагаў арганізацыі моладзі на чужыні. Яшчэ сёлета на рэсурсце „Бэлэр-Менск” ён стала цікавіўся працай лягера моладзі, працаваў сваю дапамогу.

Але-ж праца з моладзяй была толькі аднай часцінай ягонае працы. Ён актыўны ў Беларускім Кангрэсавым Камітэце, у прафесійным саюзе, у навуковым таварыствіве. Ад леташняга году ён быў таксама старшынём рэвізійнае камісіі карпарацыі „Бэлэр-Менск”.

Ягоная съмерць — гэта балючая страта для беларускае эміграцыі. Няхай будзе лёгкай Табе прыязная амэрыканская зямля.

**Рэдакцыйная калегія
„Беларускае Моладзі”.**

AMERICANS ABROAD-QUESTIONS YOU'LL BE ASKED ABOUT YOUR COUNTRY Кнішка пытанняў і адказаў (32 балонкі)

У прадмове да кніжыцы прэзыдэнт Кэнэды падчырквае, што кожны Амерыканец за мяжу — гэта прадстаўнік ЗША. Кніжыца дае адказы на пытанні аб: раззбраенны, Халоднай Вайне, амэрыканскай эканамічнай і ваеннай дапамозе, безрабоціці, расавай проблеме і г.д. Міністэрства Абароны ЗША закупіла 415.000 экзэмпляраў для амэрыканскіх жаўнероў за морам.

Цена кніжкі: 1 экзэмпляр — 25 ф., 5 - 100 экз. — па 20 ф., 100 - 1000 экз. — па 15 ф.

Можна выпісаць праз:

American Council for Nationalities Service, 20 W. 40th St., New York 18, N.Y.

БМ 19 / 1963

Св. Пам. Аўген Кавалеўскі

13 жніўня сёлета, у месце Роян у Францыі, на 42-ім годзе жыцця, пасля аперацыі стравініка, памёр Аўген Кавалеўскі — артысты Беларускага Драматычнага Тэатру ў Менску, артысты Беларускага Тэатру Эстрады на эміграцыі, актыўны сябра беларускіх арганізацыяў у Францыі.

Св. Пам. Аўген Кавалеўскі быў адным із закладчыкаў Беларускай Незалежніцкай Арганізацыі Моладзі ў Францыі, ды сябрам рэдакцыі часапісу „Моладзь” у Парыжы. Апрача таго ён пісаў у юнацкіх часапісах „Зважай”, „Напагатове”, „Наперад”, арганізаваў драматычныя гурткі моладзі, ладзіў канцэрты.

Сп. А. Кавалеўскі быў сакратаром управы Аб'яднання Беларускіх Рабочыкаў у Францыі пры французскіх хрысьціянскіх сындыкатах і сябрам управы Міжнароднай Арганізацыі Уцекачоў і Эмігрантаў Усходняе й Цэнтральнае Эўропы.

ХРОНИКА НЬЮ-ЁРК

Ад верасеня, кожнае пятніцы танцавальны гурток аддзелу ЗБМА робіць рэпетыцыі народных скокаў, якія буд-

Беларусь у іншамоўным друку (ліпень - кастрычнік 1963 г.)

Journal of Central European Affairs. July 1963. Wiktor Sukiennicki. The establishment of the Soviet regime in Eastern Poland in 1939.

Падрабязна разгледжаны пэрыяд верасень - кастрычнік 1939 г., калі Захоная Беларусь была далучаная да БССР. Дыскутуецца „проблема” Вільні. Багатая бібліографія.

Poland, Warsaw, July 1963.

Пададзеная вестка аб заключэнні ўмовы між СССР і Польшчай, паводле якое Польшча дае СССР крэдыт 70 млн. руб., а за гэта будзе вывозіць калійныя солі зь беларускіх капальняў Салігорску (каля Старобіна).

Daily News (3. IX. 1963), *New York Mirror* (3. IX. 1963) абедзьве выдаваныя ў Нью-Ёрку, зъмесьцілі зацемкі аб расправах над беларускімі жаўнерамі ў БССР.

“*New York Herald Tribune*”, 21. VI. 1963 і “*Christian Science Monitor*”, 22. VI. 1963 каментавалі „клопаты” К. Мазурава — першага сакратара ЦК БССР — аб нястачы ідэалёгічнае працы й сукіраванасці сярод мастацкіх працаўнікоў.

Daily News (16. IX. 1963) каментавала прыняцце савецкага епіскапа Беларусі ў Менску — Нікадыма — папам Паўлам VI.

Дудаць выконвацца падчас Беларускага Дня на Міжнародным Кірмашы ў Нью-Ёрку ў 1964 годзе.

— Беларуская Сыботнія Школа ў Нью-Ёрку працуе ад пачатку кастрычніка. Наведвае школу 23 вучні (3 клясы). Выкладаецца беларуская мова, гісторыя й геаграфія Беларусі, рэлігія, беларускія народныя песні й скокі.

НОВЫЯ ВЫДАНЬНІ

Vacłai Raničevič. Šv. Jazafat, Archijar. Połacki, 1623-1963. Chicago 1963.

— Телефоны Беларуское Калёніе ў Кліўленд. Кліўленд (ЗБМА), 1963. Да-веднік.

— Адноўленне выданыне газеты „Беларус”. Вышаў № 80. Газета выдаецца раз на месяц сіламі Беларуска-Амэрыканскага Задзіночання й Згуртавання Беларусаў Канады.

— *Buduroscz, Bohdan B. Polish-Soviet relations 1932-1939.* N.Y., Columbia University Press. 1963. 229 p.

Разглядаецца таксама палітыка польскага ўраду да Беларусаў і Украінцаў.

— Партрэт Янкі Купалы. Выданыне ЗБМА, Кліўленд, 1963.

Lengyel E. THE SOVIET UNION. The land and its people. New York, Oxford Book Co. 1962. 92 p.

Кнішка, як сказана ў уступе да яе, напісана „Амэрыканцам, для Амэрыканцаў, з амэрыканскага гледзішча”. Перакажам гэта цікавыя беларускому чытчу мясціны (хочь рэдакцыя „БМ” і не згаджаецца з усімі аўтарымі выснавамі).

Аўтар кажа, што шмат Амэрыканцаў ужывае няправільна слова „Расея”, калі ў запраўднасці маецца на ўвесь Савецкі Саюз. Ён тлумачыць, што Расейцаў у Савецкім Саюзе, паводле савецка-ж статыстыкі, — усяго 58%; што рэшта жыхароў — народы самабытныя й адрозненія адзін ад аднаго. На аўтараву думку, паміж Савецкім Саюзам і Задзіночанымі Штатамі Амэрыкі ёсьць пэўнае падабенства: Амэрыка, кажа ён, як і Савецкі Саюз, складаецца з паасобных адзінак — штатаў, якія маюць права на самакіраўніцтва. Аднак, назначае ён, падабенства гэтае часткавае: у Амэрыцы людзі рознага этнічнага па-

ходжанья рассяяліліся па цэлым краі, карыстаючыся пераважна аднай мовай і ў вагульным улісі ў вадзіны паток жыцця; у Савецкім Саюзе народы жывуць кампактнай масай на сваіх адvezных тэрыторыях ды перахоўваюць свае мовы й нацыянальныя культуры. Дэцэнтралізацыя амэрыканскіх штатаў, кажа аўтар, розніца ад савецкага дэцэнтралізацыі тым, што ў Амэрыцы яна абымае эканоміку й нутраную палітыку, але ня культуру.

У Савецкім Саюзе, кажа аўтар, ступень самакіраўніцтва сярод нацыянальных групаў не адолькавая: яна залежыць ад патэнцыялу дадзенага народу.

Характэрныя „тры найбольшыя рэспублікі”, г. зн. рэспублікі трох найбольшых народаў — РСФСР, Украіну й Беларусь — аўтар пра Беларусь кажа, што яна мае „дзіўны” назоў. Беларусаў, адзначае ён, на Захадзе часамі зъмешваюць зь бела-Расейцамі. А гэта няправільна. „Беларусь, — выясняе ён, — дастала свой назоў праўдападобна ў сувязі з колерам скуры бальшыні ейных жыхароў, якія ня былі пад такім татарскім панаваннем, як Вялікарасейцы, і дзеля гэтага не падпалі пад уплыў мангольскае („жоўтае”) расы”.

Паходжаныне Расейцаў, Украінцаў і Беларусаў аўтар тлумачыць, як вынік нацыянальнага спаборніцтва гэтых народаў ды іхных розных гістарычных шляхоў: калі на Расейцах, кажа аўтар, мацней адблісіць ўсходнія ўпływy, для Украінцаў і Беларусаў працягальны сілай быў Захад.

Аўтар зварачае, між іншага, увагу на факт, што з усіх 15-ёх рэспублік Савецкага Саюзу толькі Беларусь і Украіна ўвайшлі, як сувэрэнныя дзяржавы, у Задзіночанія Наций. Асаблівасць такога палажэння ён тлумачыць часткава моцнымі настроямі нацыянальнага пачуцця.

Printed by Ukrainian American Press — 114 St. Marks Place, New York 9, N.Y.